

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani. Učiteljska tiskarna, Frar čiščanska ul. 6/l. Vse pošiljatve je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIS

Stanovsko politiško glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna številka 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 2:50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Anketa o obrtno-nadaljevalnem šolstvu.

V nedeljo 26. t. m. je slavilo slovensko obrtništvo svoje pomlajenje. Vstal je obrtniški naraščaj in dokumentiral svojo stanovsko zavest. Po ljubljanskih ulicah je manifestiralo do 6000 vajencev obrtno-nadaljevalnih šol in kar je najpomembnejše, prihiti so v Ljubljano tudi vajenci iz vseh delov Slovenije in celo naraščaj iz Hrvaške, s posebnim vlakom, da edinstveno manifestira s svojimi stanovskimi tovariši za pomlajenje svojega poklica in povzdigo svoje stroke.

Na ta dan je bila otvorjena vajeniška razstava, v kateri so izložili svoje izdelke prvič javni kritiki, s katerimi je pokazalo vajeništvo, kaj imamo pričakovati od bodočih naših mladih obrtnikov. V razstavi je izloženih nad 1000 vajeniških izdelkov, precizno izdelanih, tako da lahko po vajencevih izdelkih presojamo njegovega mojstra in hkrati tudi bodočega obrtnika-vajenca.

Klic po višji izobrazbi je pričel sedaj odmevati že med obrtništvo samim in tudi vajenci so se pričeli zavdati, da jim bo le čimvečja strokovna izobrazba omogočila dostojno ekzistenco, konkurenčno zmožnost in tudi odgovarjajočo socialno upoštevanje kot stan v družbi in državi.

To priliko se je izrabilo tudi za ventilaranje vprašanja obrtno-nadaljevalnega šolstva in je bila v ta namen sklicana posebna anketa učiteljskega obrtno-nadaljevalnih šol, katere so se udeležili tudi zastopniki obrtniških krogov.

Stremljenje slovenskega učiteljskega šola vedno za tem, da se izobrazba, ki si jo pridobi naš narod v osnovni šoli, ne porazgubi, temveč da se jo vzdrži in izpopolni z nadaljevalnim šolstvom, ko dovrši gojenec šolsko obveznost v osnovni šoli.

Stremljenje učiteljskega šola je šlo za tem, da se že v višjih oddelkih osnovne šole usmeri pouk za one, ki se ne posvetijo nadaljnemu šolanju, v krajevnim prilikam odgovarjajočo smer, t. j. da dobijo višji oddelki osnovnih šol kmetijski ozir. trgovski ali obrtni značaj.

Tozadevni predlogi so bili stavljeni v načrt novega zakona o narodnih šolah, glavni odbor UJU pa jih je izpopolnil še s posebno zahtevo, da se že z osnovnošolskim zakonom predvideva tudi strokovno izobrazbo učencev, ki se ne posvetijo nadaljnemu šolanju na ta

način, da se predvidevajo kmetijske, obrtne in trgovske nadaljevalne šole po izpolnjeni šolski obveznosti v osnovni šoli.

Anketa, ki se je vršila 26. t. m. v Ljubljani, je še bolj potrdila pravilnost tega stališča, odprla je pa tudi vse hibe na katerih boleha danes naše obrtno-nadaljevalno šolstvo in pokazala, da to ni problem strokovnega šolstva za se, temveč da ima ozko vez z našim osnovnim šolstvom in osnovnošolskim učiteljskim.

Prepričani smo, da mora osnovnošolsko učiteljsvo pospešiti kmetijsko, obrtno in trgovsko nadaljevalno šolstvo že iz vzroka, ker je smatrati to šolstvo kot nekak nastavek osnovne šole, nekako izpopolnitev osnovne šole in je nujna potreba za osnovno šolo, če nečemo, da se bodo uspehi osnovne šole ubili pozneje, ko gojenec izstopi iz osnovne šole, kar se danes dogaja.

Prepričani pa smo tudi, da se strokovno nadaljevalno šolstvo lahko na široko dvigne le na ramenih osnovnošolskega učiteljskega.

Ker se ubijajo uspehi osnovne šole ravno v dobi od 14.—18. leta, ki pada danes v izobraževalno in vzgojno verigo večine naroda kot doba izobraževalnega brezdolja, so strokovno izobraževalne šole tudi nujna narodna potreba. S tem bi padel tudi očitek iz osnovne šole, da dovoljno ne pripravlja za praktično življenje, kar ji očitajo oni, ki ne poznajo pravega namena osnovne šole in ne uvidevajo potrebe nadaljnjega izobraževanja tudi med 14.—18. letom, če se hoče ohraniti uspehe osnovne šole ter nečemo uvideti, da je le na dobri splošni izobrazbi mogoča dobra strokovna izobrazba. Doba do 14. leta ni še dovoljno zrela za vzgojo k poklicnemu izobraževanju, pač pa je to doba med 14. in 18. letom.

Zato klic po reformi osnovne šole ni toliko upravičen, kakor klic po strokovnem izpopolnjevanju po dobljeni osnovnošolski izobrazbi, to je po ustanavljanju strokovno-nadaljevalnih šol. Kadar bo ta problem vzgoje najširših plasti naroda rešen, da bo izpolnjena v pozitivno smer tudi doba vzgoje najširših plasti med 14. in 18. letom, tedaj smo prepričani, da bodo utihnili tudi v marsičem nezadovoljstva in klici po reformi osnovne šole.

ste Vi — moške — omahovali pod težo realnih, krutorealnih razmer šolske atmosfere? Ali si niste tako iz srca želeli, da bi našli na mestu svojega prvega službovanja prijatelja v pravem pomenu besede, ki bi mu bili lahko zaupali, ah zaupali vse tajne Vašega hrepenenja, s katerim bi se ohrabrovala v življenjskem boju in navduševala za vse lepo in dobro? Kolikim izmed Vas, dragi tovariši je usoda naklonila tako srečo?

Mladi Asti ne!...

Kot več ali manj filozofska narava je to osamljenost bridko čutila. Sama, čisto sama, nerazumljena, brez tolažbe iz dna srca... Le eno srce je bilo zanjo v ljubezni in iskrenem sočuvstvanju: blaga mati. A tudi ta je bila usodni na potu: pred dvema letoma so jo položili k večnemu počitku v naši gorski vašici, v Ribnici na Pohorju. Ob grobu si je postavila klopico, kjer je presanjala o počitnicah cele ure... Ali je mar že tedaj slutila?

Sedaj je stala v svetu zapuščena. Zaklenila se je sama vase in postajala vedno bolj nesrečna. Vsled notranje bolesti, vsled viharjev, ki so pretresali vse njeno bitje, so ji oslabei živci: sladkogrenka, strupena melanholija se je vgnezdila v njenem srcu. Kljub temu je do zadnjega dne izvrševala svojo dolžnost in poučevala.

Anketa pa, ki se je vršila to pot za obrtno nadaljevalno šolstvo je poučna tudi za oba ostala tipa, t. j. za kmetijske in trgovske nadaljevalne šole.

Težkoče bodo iste, problem skoro povsem enak!

Anketo je otvoril predsednik Zveze obrtnih zadrug g. E. Franchetti, v imenu ministrstva za trg. in industrijo ji je pa predsedoval g. dvorni svetnik dr. Marn.

Situacijsko poročilo je nato podal ref. vl. sv. g. dr. Lubec, ki je izvajal med drugim sledeče: Obrtno nadaljevalno šolstvo je važno za dvigovanje kulture in narodnega gospodarstva. Ob prevratu smo to šolstvo prevzeli od Avstrije kakor je bilo, okrog 30 šol. Finančni oziri so se tedaj dali še premagati za vzdrževanje tega šolstva, ker je bila ona še valutno precej izdatna in je zadoščala vladna podpora. Šole so pa jele naraščati, tako da smo prišli kmalu do 70 obrtno-nadaljevalnih šol z 234 razredi, kredita pa je bilo le 200.000 Din. S tem se absolutno ni moglo izhajati, ker je bilo dve tretjini stroškov nekritični. Naknadni krediti v ministrstvu tudi še niso rešeni. Ni torej vidikov, da bi se z državno pomočjo razbremenilo občine, ki nosijo deficit. Ne zadošča pa tudi danes ne 8 ur pouka tedensko v 7 mesecih letno, ker je material sedanje dobe primeroma slab. Moderno stremljenje bi moralo iti za celodnevni nižji obrtno nadaljevalni šolami, a ni denarja za široko zasnovano tega. Take šole bi bile mogoče za enkrat le v večjih centrih. Za vajence bi se morala upeljati taka šolska obveznost, kakor je upeljana za osnovne šole na cca 4 km oddaljenosti eno šolo. Danes je v Sloveniji okroglo 7000 vajencev, ki pa ne uživajo vsi strokovnega pouka. Kredit je odločno premajhen za to šolstvo. Treba bi bilo od 1.200.000 do 1.500.000 Din, da bi se izhajalo z izdatki za vodstvo, učila in učiteljsvo, za prostore i. dr. bi ostalo še breme občinam. V Srbiji nosijo občine 50% stroškov za to šolstvo, zato bo težko prodreti s klicem o podržavljenju tega šolstva. Za nadzorstvo tudi ni predvidenega posebnega pavšala, zato ne more prav napredovati organizacija tega šolstva. Iz tega vzroka tudi šole niso nadzorovane. Potrebni so tudi krediti za tečaj, v katerih se bo usposobljalo učiteljsvo za pouk na obrtno nadaljevalnih šolah. Danes 50% učiteljsva na obrtno nadaljevalnih šolah ni formalno usposobljenega za te šole.

Prišla je letošnja Velika noč. V prazničnem razpoloženju so odhajali tovariši in tovarišice — k svojim ljubim! A ona naj ostane v mračni svoji sobici in poslušaj veselo pozvanje sama, sama si naj vari svojo juho, sama opeva blago Voskresenje? Takrat je bilo sklenjeno...

Pospravila je do pičice svojo sobo, se odela v novo rožnato obleko in se podala na postajo. Bilo je 8. aprila.

»Saj imam še tam neke mamico, blaga moja, koliko Ti imam potožiti, ne eno uro, dve bova kramljali, zlata duša mesece, leta — celo večnost hočem ostati pri Tebi!«

S popoldanskim vlakom je izstopila v Brezno ob Dravi. Nič ji ni delo blato, ki je pokrivalo cesto in so se ji nožice vanj pogrezale do gležnjev. Vesela je bila, veličastno-mirna v svojem sklepu, kj ga niso mogli več omajati znanci, s katerimi se je vozila: saj gre tja gor med planine, kjer šumlja skrivnostno smrečje svoje mirne harmonije, kjer počiva in odkoder jo kliče — ljubljena mamica...

V poznem mraku je dospela do smrti izmučena in premočena v Ribnico. Prva njena pot je bila na hriček, kjer stoji, obdana od borovja, cerkvice — podružnica Sv. Lenart in za njo mirdvor, ki hrani njeno drago. Bila se je spustila že noč na hrib in dol, ko je prižgala na materinem grobu svečico...

Za to bi bila potrebna vsota okrog 100.000 Din. Vsega bi bilo potreba okrog 2.000.000 Din za obe oblasti. Ob tej priliki tudi opozarja referent, da je oddelek za trgovino in industrijo že likvidiran in naj voditelji obrtno-nadaljevalnih šol pošiljajo svoje vloge direktno na velikega župana v Mariboru in Ljubljani. V splošnem moramo konstatirati, da obrtno-nadaljevalno šolstvo trpi največ na pomanjkanju denarnih sredstev in na formalno usposobljenem učiteljsvu za to šolstvo.

Za enkrat naj bi ostali pri sedanjem sistemu, a delovati je na to, da bi se dobili redni dohodki od države, trgovskih obrtnih zadrug, zbornice, vajencev itd., s katerimi dohodki bi se krili ti stroški.

Drugi referent, zastopnik obrtno trgovske zbornice g. dr. Pretnar je izrazil mnenje, da naj se vsi prizadeji krogi oglašijo pri vprašanju strokovnega šolstva in naj povedo svoje mnenje. On govori v prvi vrsti v imenu pridobitnih krogov. Konstatira, da imamo danes nad 25.000 obrtnikov v Sloveniji, ki reprezentirajo najsolidnejši faktor za družbo in državo. Oba faktorja vzdržujejo ti s svojo solidnostjo v največjih krizah. Treba pa je, da tudi družba in država posveti svojo pozornost temu faktorju, posebno da sodeluje pri njegovi vzgoji že pri vajencih, da dobi tako potrebno praktično mojstrsko in tudi teoretično izobrazbo. Vzroki, da ne napredujejo obrtno-nadaljevalne šole leže v sredstvih za vzdrževanje, neenotni predizobrazbi naraščaja, strokovni izobrazbi učiteljskega za te šole, slabi opremljenosti in samoučeli in metodi (!?) Razvoj teže tudi še dolgovi iz prejšnjih let. Državna podpora je odločno premajhna, posebno ker najdemo v državnem budžetu za neko drugo pokrajino predvidenih izdatkov za 120 obrtno-nadaljevalnih šol v znesku 3.268.000 Din, in sicer 288.000 Din za šol, upr. i. dr. in za honorarje učit. 2.800.000 Din ter še manjše zneske. To je za 120 šol v Sloveniji pa da država 200.000 Din, zbornica 185.000 Din, primanjkljaja je cca 1.000.000 Din pri današnjih honorarjih voditeljem in učiteljsvu. Drugi vzrok je slab šolski material in pomanjkanje izprašanih učiteljev za te šole. Voja predizobrazba otežkuje delo učiteljev. Dobe se celo vajenci, ki so analfabeti. Kako različen material pride glede predizobrazbe v obrtno nadaljevalne šole se razvidi najbolj iz pripravljanih razredov. Na 46 šolah je 58 pripravljanih razredov. Hi-

Mesec je hitel po nebu in zavijal s svojimi tajnimi žarki ves milje v misteriozno romantiko. Podala se je z groba v bližnjo kapelico, da napiše par vrstic v slovo svojim domačim in nam zemljanom...

Sprehodila se je še po mesečini in bledi luni potožila svoj revni stan...

Nato je legla v kapelici na kamenita tla: v mesečnem sijaju se je zasvetila čašica in izpila je — odrešenje...

Cerkovnik, ki je šel v jutranjem svitu zvonit, jo je našel sladko počivajočo.

Zdelo se mi je, da so zabučali globoki naši lesovi, ko se je tragična vest raznesla po vasi. Tam si ležala, mučenica, na mrzlem kamnu, ena roka Ti je počivala na srcu, v katerem so se bili topli viharji, dokler ni mirno utihnilo za vedno.

Prenesli so jo v mrtvašnico, kjer so jo domača dekleta lepo okrasila s smrečjem in zvončki, zvončki... Tako lepa je bila v svojem veličastnem pokloju, ki si ga je tako želela. Ves dan so hodili ljudje k njej, molili in se poglobljali v človeško dušo. Ali so jo vsi razumeli? Ali ne zevajo v človeški duševnosti prepadi, ki jim ne posveti do dna nobena še tako žarka luč?!

V soboto, 11. aprila smo jo položili k mamici: do solz nas je ganilo, ko so naši ribniški pevci pred hišo mrtvih zapeli prekrasno »Vigred se povrne...« in

LISTEK.

† Tov. Asta Ferenčak.

»Le skozi temne smrti vrata do tebe vodi mene pot; odpusti torej, mati zlata, če grešno ločim se odtod.«
Stritar.

S kruto roko je poseglo življenje v svetišče nežne duše in tam razdrapalo, raztrgalo pajčolan idealnih mladostnih sanj...

Mlado bitje, ki se ni moglo razpoznati v svetu, polnem hinavščine in povojne razbrzdanosti, se je umaknilo v večni mir. Sirota ni našla razumevanja, ni našla opore...

Tov. Asta je absolvirala 6 gimnazijskih razredov v Mariboru in nato vstopila v 4. letnik tamkajšnjega učiteljskega šola. Ves čas šolanja je bila vzor dijakinje. Po zrelostnem izpitu leta 1922, je bila nastavljena pri Sv. Marjeti nižje Ptuj, kjer je vestno službovala do svojega prezgodnjega odhoda...

Njene mladostne sanje so šle za tem, da se posveti študiju medicine oziroma farmacije. A ni ji bilo usojeno. Materijalne razmere so zahtevale, da se oklene bližje ležečega cilja. Vendar se je tudi učiteljskega poklica oprijela z vso svojo mladostno navdušenostjo. Toda, tovariši, vprašam Vas, kolikokrat

ba obrtno-nadaljevalnega šolstva je tudi pomanjkanje učil in učnih pripomočkov. Predvsem je izbira učnih knjig še pomanjkljiva in je seznam knjig za naše obrtno-nadaljevalne šole zelo pičel. Drugo zlo je pa to, da si vajenci ne nabavijo knjig, oziroma da si jih nabaviti ne morejo. — A tudi metoda (!) šepa. To kažejo najbolj pomočniške izkušnje, kjer se pokaže, da vajenci ne znajo najprimitivnejših računov (ugovori med učiteljsvom — ker se jih celo iz pripravljanih razredov pusti k skušnjaji!) Obrtniške korporacije pritiskajo na to, da je treba vajencu vzgoje in tudi podpirati učitelja. Želeti pa je, da se dobi tudi večji stik med učiteljsvom in obrtništvom. Imamo obrtne zadruge na deželi. Zakaj bi se učiteljsvo ne posvetilo tudi tem? Tam bi spoznal obrtnika in bi vedel, kaj je potreba podati že vajencu, da bo obrtnik popolnejši.

Med predloge naj se sprejme zahteva, da prevzame država vsaj honorarje, prostore in drugo občine, ker zadruge imajo že itak predpisane zneske in je težko iti višje; obrtniki naj sprejme le vaje, ki so absolutno osnovno šolo; strokovno izobrazbo učiteljsva je izpopolniti s tečaji in staviti zahtevo, da se nameste take predvsem moške učne osebe v krajih, kjer so obrtno-nadaljevalne šole; preskrbeti je učne knjige in skrbeti tudi za večji stik med učiteljsvom, mojstri in vajenci.

Nadzornik obrtno-nadaljevalnih šol g. prof. Presl se je dotaknil predvsem bolj notranjih vprašanj. Cilj ankete je diskusija in smernice. Opisal je vse tipe strokovnega šolstva v državi, predvsem glavne tri tipe, namen poedinih šol in predpogoje za vstop v posamezne šole. Od nadaljevalnih šol so splošne obrtno-nadaljevalne šole in strokovne nadaljevalne šole. Iz obrtno-nadaljevalnih šol je izpopolnitev strokovno nadaljevalno šolstvo. Obrtni red predpisuje obrtno nadaljevalno šolo za teoretično izobrazbo vajencu, mojstru pa skrb za praktično. Tudi trgovska izobrazba (merkantilna) je pri današnjem konkurenčnem boju potrebna poleg praktične, posebno pa risarska spretnost. To posebno opravičuje zahtevo po obrtno-nadaljevalnih šolah. Za ustanovitev teh šol naj skrb v posameznih krajih predvsem obrtniki sami s pomočjo osnovnošolskega učiteljsva. V tem oziru so se razmere znatno izboljšale, ker so se pričeli obrtniki že sami zavedati potrebe obrtno-nadaljevalnega šolstva in ni potreba več vladnega pritiska za to. Vendar nam statistika kaže tudi neko nevarnost za obrtništvo. Za obrtništvo in vajeništvo predvsem grozi resna kriza. Vajeniškega naraščaja je v Sloveniji nad 10.000. To znači neizprosno borbo za obstanek in konkurenčni boj. Le izvežban obrtnik bo napredoval, ki bo znal konkurirati z boljšim blagom in tudi svoje blago na podlagi pridobljene izobrazbe spraviti na trg. Slabo izobražen naraščaj bo le služil kot navaden delavec ali šušmar v svoji stroki.

Učni načrt ni kriv sedanjih neuspehov. Ideal morajo biti strokovne nadaljevalne šole, kjer se bodo skupno v raz-

so nato štirje učitelji dvignili z zvončki in venci okrašeno krsto, da jo ponese do groba.

Bolestno je zašumljalo v lipi nad grobovoma; zdelo se mi je, da se veje z mladimi poganjki upogibajo, da zašepeta boginja Vesna skozi nje blagi deklici poslednji pozdrav...

Krsta se je pogreznila. Iz globine srca so zapeli pevci njeno najljubšo pesem, ki jo je tolikokrat pevala, prekrasno narodno melodijo:

»Kaj ti je deklica,
da si tak žalostna?«

Zadnji pozdrav...

Votlo je zabobnela zemlja nad krsto. Sladko uživaj pokoj! Prihajajoča Vesna naj Ti troši na gomilo cvetja, cvetja, ki ga sama nisi dočakala!

V misli zatopljeni smo se vračali s pokopališča. Nad Ribnico so le bdele težke sanje... Ali jo naj pomilujemo, ubogo Asto, ali jo naj občudujemo? Vem le eno: »obsojali je ne bomo«.

Blag Ti spomin, draga tovarišica!

V imenu nas vseh tovarišev se iskreno zahvaljujem g. tov. Vittori, ki je kljub slabemu vremenu in skrajno grdi poti prihitela kot zastopnica učiteljsva Sv. Marijete sem gori, da spremilja pokojno Asto na zadnji poti, ter pevcem Pogreba se je udeležilo precej ljudi, kar je znamenje blagih sočustvujočih src.

Svoimir.

redih učile sorodne stroke ali pa ena stroka v obrtno-nadaljevalni šoli. Vsaj v mestih naj se pretvorijo v strokovne nadaljevalne šole. Pritegniti je tudi obrtnike, ki se usposobijo za poučevanje. Obnoviti je treba tečaje za izobrazbo učiteljev za obrtno-nadaljevalne šole, pa točnega dela po učnem načrtu. Naš učni načrt ni vzrok nedostatkov, ampak tečajev za učitelje, ki ga bodo izvajali, je treba in reorganizacije občin obrtno-nadaljevalnih šol ter njih izpopolnitev. Zvišati je treba število tedenskih ur, pritegniti strokovnjake, Otvoriti bi bilo delavnice, vsaj v Ljubljani in Mariboru otvoriti večjo delavnico. Učni načrt je iz leta 1908.

Glede uprave bi bilo potreba pomisliti, da bi bilo potreba posebnega zakona tudi za obrtno-nadaljevalne šole, kakor ga imajo druge države.

Druge nujne zahteve so se že povdarjale, t. j. reorganizacija potom zakona, zvišanje postavk v budžetu vsaj za dve tretjini vzdrž. po državi, strokovni tečaj za učiteljsvo, dijete za nadzornike, kritje stroškov za učne pripomočke, namestitve definitivnih učiteljev, ki so strokovno podkovani vsaj v Ljubljani in Mariboru.

Gerent ljubljanske občine tov. Likozar opozarja, da je mnogo krivde na neuspehih tudi na zankiranih mojstrih, ki jih je tudi najti. Po učencu se čisto spozna tudi mojstra. Pri takih je obisk nereden posebno v delavnikih, ker jih mojstri pridrže za delo doma. Naznanjeni so vselej, a v šoli so le po trikrat. Takemu mojstru naj se vzame pravica do vajenca, če ga ne pošilja v šolo. Mnogo krivde pa nosijo tudi komisije, ker sprejmejo vajence k izpitu, če izstopi iz drugega letnika ali še prej. Predpogoj za izpit bi morala biti dovršena obrtno-nadaljevalna šola.

Tov. Mlakar je podpiral prejšnja izvajanja in dalje krivdo za slabo predizobrazbo tudi na vojne razmere, posebno ker je bil naraščaj preveč prepričan le ženski vzgoji, t. j. učiteljicam, ki nimajo posebno za moško deco one potrebne trde roke, kakor učitelji.

Ravnatelj Seravnjak je kritikoval Zveze obrtnih zadrug, da oprostijo vajence od pouka, ne da bi o tem obvestile šole. »Mojstre v šolo«, ta klic se v praksi ni obnesel, ker mojstri preveč ignorirajo učni načrt in je pouk nepopolen. Velika napaka je tudi v tem, da imajo mojstri preveč vajencev, a nič pomočnikov, kako naj potem vzgajajo vajence?!

Tov. Legat se zavzema za enotno predizobrazbo vajencev. Finančno vprašanje naj rešijo oni, ki so za to poklicani. Vajenec naj ne bo mojstru za hlapca in domača dela, ampak naj se uporablja le pri delih, ki ga teoretično in praktično izobrazujejo za stroko. Zahteva naj se najmanj 5 razredov za vstop v obrtno-nadaljevalno šolo. Stik z obrtnikom naj obstaja tudi v tem, da se pride obrtnik informirati v šolo, kaj je z vajencem; v to svrhu so tudi kontrolne knjižice, ki jim naj obrtniki posvetijo več pozornosti.

Tov. Repovš je stavil resolucijo obstoječo iz 10 predlogov, ki so med drugim zahtevali: izvedba čl. 12, o. z., brez spričevala naj se ne pripuščata k izkušnji, obrtne zadruge naj 14 dni prej predložijo seznam, šolski obisk 3 leta, šolsko leto 8 mesecev, za najvišji razred ekskurzije, šolske knjižnice, tečaji za učiteljsvo, razredništvo se šteje za eno uro, šolski zdravniki naj redno pregledajo vajence, pristojbine za učila naj se plačujejo letno in ne potom učiteljsva, znesek za učne knjige.

G. dr. Pretnar opozarja, da so tudi naša učiteljsva pomanjkljiva in enostrana. Učiteljsvo vzgajajo za delovanje učiteljsva med kmetijskimi sloji, nima pa potrebnih predmetov za delovanje učiteljsva v prid obrtnih in trgovskih slojev. Posebno smer za delovanje v trg. in obrt. zadrugah se premalo upošteva in se daje učiteljsvu premalo podlage v merkantilnih predmetih. Učiteljsvo si mora vse to šele samo pridobiti, zato ne more dovolj povdarjati potrebo državne pomoči v tem oziru z stvarjanjem raznih tečajev za učiteljsvo. Preveliko je tudi število učencev v posameznih razredih in so težki uspehi.

Predsednik obrtne zveze gosp. E. Franchetti je na to stavil predlog, naj se izvoli anketa, ki bo sestavila resolucijo iz vseh stavljenih predlogov, ki se odpošlje merodajnim krogom.

Oglašili so se na to še k besedi razni govorniki, med njimi zbornični svet-

nik g. Zadržavec, ki je povdarjal posebno praktične izlete z vajenci, razstave v sporazumu z obrtnim društvom, prireditve iger v prid obrtno-nadaljevalnim šolam in posebno navajanje naraščaja v Sokolska društva, ki mu dajo tudi telesne, narodne, etične in družabne vzgoje, ki jo potrebuje.

Zastopnik iz Prekmurja je priporočal sestavo posebne čitanke za pripravljalne razrede, uvedbo vsaj ene ure za srbohrvaščino. Uvaževanja vredni so bili tudi opomini, naj se v predizobraz-

Kongres udruženja profesorjev v Skoplju.

VI. kongres Udruženja profesorjev v Skoplju je sprejel soglasno sledeče sklepe in poziva glavno upravo, naj se z vso energijo zavzame za njihovo udeležitev:

1. Predložiti naj se čim prej zakon o srednjih šolah za celo kraljevino.

2. Ako zakon ne bi bil kmalu predložen, naj se po možnosti v proračunu za prihodnje leto ali v zakonu o dvanaestih izenači rok službe učnim močem na Hrvatskem z rokom službe učnih moči na srednjih šolah ostalih pokrajin.

3. Razpored učnih moči naj se konča pred pričetkom šolskega leta ter naj pri razmeščanju kakor tudi v vseh osebnih vprašanjih posameznih učnih moči odločajo samo interesi šole in pouka ter stvarne potrebe učnih moči, nikakor pa ne razlogi postranskega značaja. Premeščanja med šolskim letom naj se opuste.

4. Vse strokovne šole naj se podrede ministrstvu prosvete, pri katerem naj se ustanove strokovna oddeljenja.

5. V pokrajinah, kjer se zahteva za vstop v prvi razred učiteljskega posebn sprejemni izpit, naj isti odpade, ako so dijaki izvršili nižjo gimnazijo z nižjim tečajnim izpitom.

6. Glavna uprava naj ukrene vse potrebno glede izplačila nadur.

7. Pospešiti naj se izvedba izenačenja pravopisa in šolske in naučne terminolo-

gije v vsej državi, in sicer s pomočjo najbolj priznanih filoloških avtoritet med Srbi in Hrvati ter s pomočjo priznanih strokovnjakov srednjih in visokih šol.

8. Vprašanje ženskega dela naj bo sestavni del vprašanja ročnega dela sploh, ki naj se izvede tudi v srednjih šolah, toda samo s strokovnimi močmi.

9. Država naj poskrbi za čim hitrejšo izgradnjo potrebnih novih šolskih zgradb.

10. Vsemučnim močem srednjih šol, na katere se more nanašati zakon, naj se prizna pravica na 10% plače, ker se že priznava gotovim uradniškim kategorijam.

11. Proforski poklic naj se vzdrži na dostojni višini in naj se kvalifikacije ne zmanjšujejo.

12. Ob priliki izdelave učnega načrta in programa za srednje šole naj se izdela nov tip, ki bi odgovarjal splošnim razmeram vsega naroda.

13. V prosvetnem svetu in v vseh komisijah, ki se bavijo s šolskimi vprašanji, naj bodo zastopane tudi ženske učne moči.

14. Glavna uprava naj poskrbi, da bo v bodoče letno poročilo z dnevnim redom pravočasno dostavljeno vsem pododbrom, najkasneje 10 dni pred kongresom.

Poziv vsem tovarišicam!

Splošno žensko društvo v Ljubljani namerava prirediti razstavo o vsem tem, kar je slovenska žena kdaj ustvarila. Naprosilo je društvo slovenskih učiteljic k sodelovanju. Na svojem obnem zboru je društvo slovenskih učiteljic sklenilo prispevati s statistiko o delovanju vseh učiteljic naših krajev.

Društvo sloven. učiteljic pozivlja tedaj vse učiteljice k sodelovanju k temu važnemu, o kulturnem delovanju slov. učiteljic pričajočem delu.

V vsakem kraju naj tovarišice izdelajo statistiko dotičnega kraja po sledečih točkah:

1. Ime prve učiteljice v dotičnem kraju in kdaj je prišla.
2. Imena vseh učiteljic, ki so delovale v dotičnem kraju (če mogoče čas).
3. Šolsko delo.
4. Izvenšolsko delo.
5. Sledovi vzgoje.
6. Literarno delo.

Učiteljski pravnik.

—§ **Važne razsodbe državnega sveta** so prejeli nekateri v zadnjem času. Razsodbe se tičejo prevoda po novem uradniškem zakonu, zato niso važne samo za dotičnike, ampak za vse. Zaradi tega poziva uredništvo, da dotičniki pošljejo uredništvu prepise teh rozsodb, ker jih uredništvo nujno potrebuje za informacijo članom v enakih slučajih in v eventualno objavo — seveda brez imen.

—§ **Kdo plača koleke, če se izgubi izkaz?** Učenka 4. razreda je ukradla iz zaprte omare vseh 46 Izkazov o šolskem napredku in jih uničila. Na tozadevno vprašanje je odgovorilo srezko poglavarstvo na podlagi tozadevnih podatkov finančne delegacije kot sledi. Poročam namreč v informacijo drugim upraviteljsvom, če bi se kje primeril tak ali podoben slučaj. — »Kolikor so bili izkazi o učnem uspehu učencev na osnovni šoli strankam že izdani in šolskemu vodstvu vrnjeni, je duplikate v smislu člena 201. taksnega in pristojbinskega pravilnika opremiti s kolki v istem številu, na istem mestu in v istem iznosu, kakor uničene izvornike. — Da so bili izvorniki pred ponovno izročitvijo pri šolskem vodstvu iz omare vzeti in požgani, je za kolekovno obveznost tako v objektivni kakor v subjektivni smeri načelno brez pomena; odločilno bi moglo biti kvečje-

Vse te podatke je treba odposlati najkasneje do konca šolskega leta poverjenicam dotičnega kraja.

Poverjenice:

Okraj Ljubljana okolica: Bukovič Milka, Št. Vid.

Okraj Kranj: Miklavčič Janja, Kranj.

Okraj Kamnik: Rupnik Marija, Kamnik.

Okraj Radovljica: Petrovič Mara, Bled.

Okraj Krško: Zirer-Vanič Pavla, Krško.

Okraj Novo mesto: Klemenčič Lina, Novo mesto.

Okraj Črnomelj: Bavdek Poldka, Vinica.

Okraj Kočevje: Zupanec Stanislava, Dolenja vas.

Okraj Logatec: Goli Ana, Dolenji Logatec.

Okraj Laško: Lunder Hermina, Hrastrnik.

Okraj Brežice: Frelj Vida, Brežice.

Odbor društva slov. učiteljic.

mu vprašanje, kdo ima takso za potrebne duplikate končno vtrpeti. To vprašanje je pa zgolj civilnopravnega značaja; stranki je namreč pripuščeno, zahtevati civilnopravnim potem povračilo takse, katero mora položiti za ugotovitev duplikatov od onega, po čegar krivdi so bili uničeni kolekovani izvorniki. Jeli treba izstavljeni strankam duplikate vseh posameznih, že v izvorniku priobčenih šolskih izkazov, mora delegacija pripustiti tamošnji kompetentni presoji. — Kolikor dotični izkazi strankam sploh še niso bili izdani, ampak so bili uničeni tekom interno-uradne manipulacije še pred prvotno izdajo, pa ne gre za duplikate, marveč za ponovno izgotovitev izvornikov, za katere se od strank ne more vnovič zahtevati kolikov, če so jih že pred uničbo izkazov pravilno poravnale. Ako so bili na takih izkazih položeni kolki že nalepljeni in z njimi vred uničeni, jih mora za ponovno izgotovitev izkazov pač šolsko vodstvo samo oskrbeti; njemu pa pristoji potem seveda istotako civilnopravni regres proti osebi, ki je zakrivila uničenje prvotnih, že kolekovanih, toda še ne izdanih odpravkov. — Ako služijo dotični izkazi zgolj interno uradnim namenom in se strankam sploh ne izdajajo, niso predmet taksi niti kot izvorniki niti kot duplikati.